

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

A LA MARTINICA

Tipos de mulatas, que constituheixen la part mes numerosa de la població de l' isla.

CRÓNICA

A LA MARTINICA

LA vinguda á Barcelona de la companyia japonesa ha servit als amants de l'art pera fruhir un doble espectacle: el que presentavan els artistes dels ulls esllanguits sobre l'escena, y 'l que oferian molts dels espectadors durant els intermedis y al final de las representacions ab els seus comentaris.

Pocas vegadas hem vist al bon burgés tan exasperat. Y tenia rahó ó quan menos se mostrava conseqüent ab sí mateix perque á un públich com el que 'ls nostres burgesos forman, qu'encare no ha trobat el gust al *D. Giovanni* de Mozart, que ha rebut ab badalls de fastidi el *Joseph* de Méhul y ha xiulat l'*Alceste* de Glück, per forsa havia de semblarli una bufonada indigna l'art exótic dels japonesos.

Dirán lo que vulguin els crítichs més respectables de Fransa, Italia, Inglaterra y demás païssos que ha recorregut la Sada Yacco, respecte al mérit de la companyia; als nostres burgesos no 'ls ensarrona ningú. Al contrari, com més alabat sigui un género, més rehacis se mostrarán á admétre'l, y recordant antigues hassanyas sevas, vos dirán:—Molt *ojo* ab nosaltres, que aquí hasta hem xiulat á la Patti!

Van xiularla en efecte y fins la van fer plorar, y no perque no cantés divinament, sino perque se li va escorre una nota. Y quan la butaca costa cinch duros hi ha dret á exigir que cap nota 's pugui escorre. ¿Ahont aniríam á parar si s'havían de fer pagar 25 pessetas per unas mitjas ab un punt escorregut? Senyor botiguer: ¿qué no ho veu que son taradas? Confítisselas, que nosaltres no som lluscos.

Aquest es el criteri artístich de una gran part del nostre públich selecte y ben vestit.

Un dels espectadors de la goma 'm deya:

—Suposo que vosté, com á periodista, haurá vingut al teatro de franch.

—Sí, senyor.

—Aixís ja comprench que li agradin els japonesos. En cambi á mí—afegí ab cara descomposta com si li arranquessin las entranyas—la broma m'ha costat ¡dotze pessetas!

Aquest crit de dolor va ser pera mí com una revelació.—Potser si—vaig dirme—que'n Claretie, en Prévost y tots els crítichs que han parlat dels japonesos ab tant entussiasme, ho feren sols perque 'ls van deixar entrar al teatro d'arrós. ¡Quí sab Mare de Budha!

Tant mateix es fins á cert punt cruel oferir un espectacle extrany á un públich que si bé te medis pecuniaris pera saciar la seva curiositat, no posseheix en cambi la deguda preparació pera disfrutarlo.

Y á fe que no 's necessita ser cerebral, ni intelectual, ni presumir de *snob* per admetre com á bons els *yens* japonesos, quan son de lley.

Basta possehir alguna noció de lo qu' es la civilització del Extrem Orient, de lo qu' es el seu art, de lo que ha de ser necessariament el seu teatro, y tenir després ulls pera veure y cor pera sentir. Ab aixó n' hi ha prou.

Está clar que als cómichs japonesos no 'ls entén aquí ningú de una paraula, estant en aquest punt al mateix nivell que altres artistes estrangers, francesos inclussius, que tampoch son entesos per una gran part del públich; pero en el teatro el llenguatge parlat no es pas tot. Existeix un altre llenguatge més clar y més al alcans de tothom, y es el de la plástica; un llenguatge qu' entra pels ulls di-

Una quarterona.
(Filla d' un blanch y una mulata.)

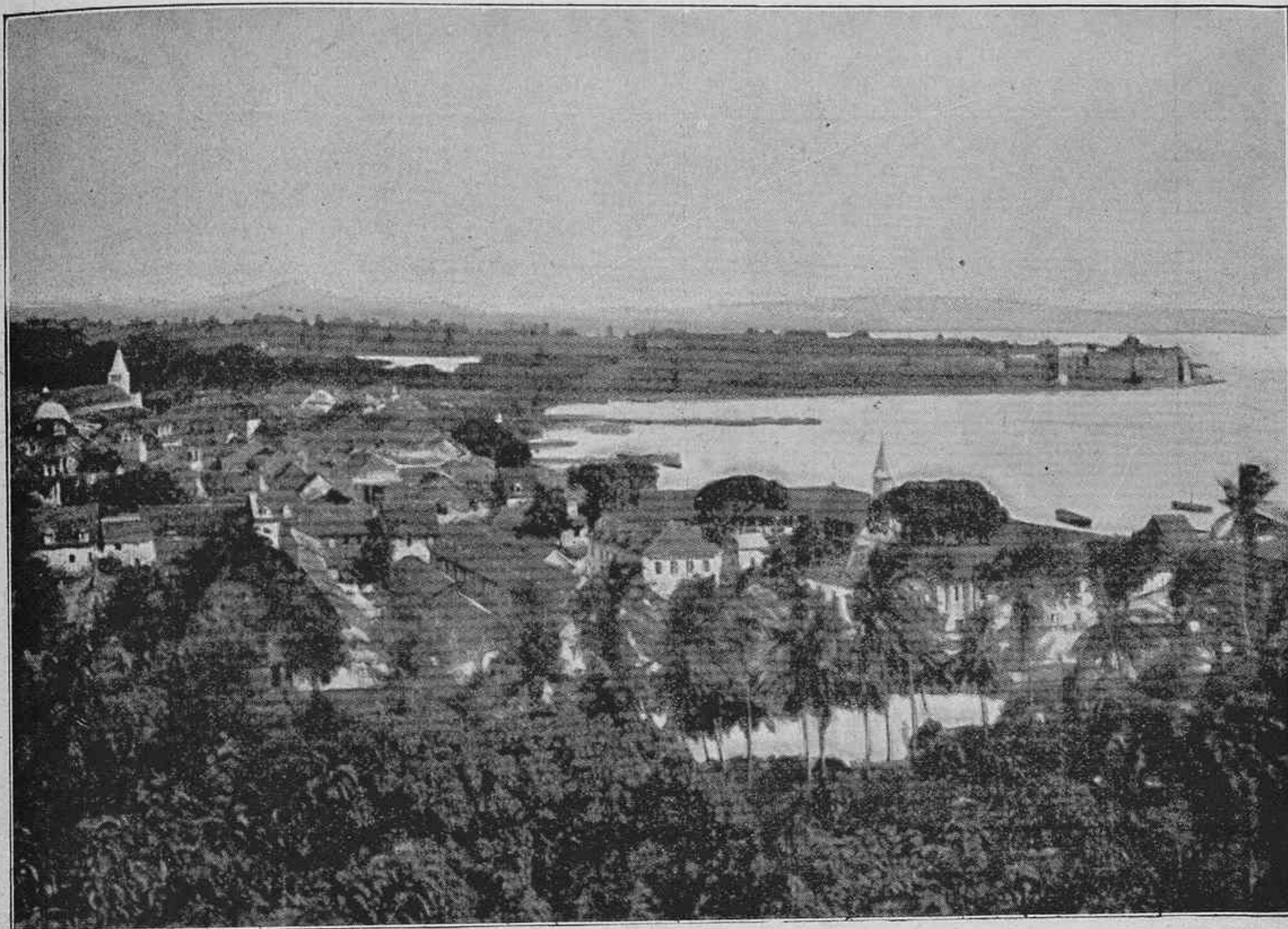
rectament, y sense necessitat de traducció; un llenguatge que te per elements la exterioritat de las figuras, l' expressió del rostre y la mímica... y precisament de aquest llenguatge universal han demostrat serne mestres els cómichs japonesos.

En quant á possehir el sentiment del art, en lo que aquest pugui tenir d' extern, no hi ha qui 'ls hi passi la má per la cara. Ho revelan ab la fastuositat de sas ricas vestiduras y de sos arreus, ab la *pose* sempre correcta y sempre natural que guardan, ab la combinació irreprotxable y may rebuscada dels grupos que forman, ab sos moviments profusos y animats, pero adequats y expressius de tota la seva persona y en especial de son semblant.

En aquest punt tant val la Sada Yacco com l' últim dels seus comparsas: si no es degut aquest mérit á una condició de rassa, será un producte del estudi; el fet es que ofereixen uns conjunts exuberants de vida y realitat, y de una intensitat artística que atrau y enamora.

Aquell gust japonés extrany, pero no per extrany

LA MARTINICA

FORT-DE-FRANCE, capital de l' isla.

Fins á aquesta població han arribat las abrusadas cendras del volcá de Mont-Pelat, que ha ocasionat la total destrucció de la ciutat de Sant Pere, situada á 22 kilómetros de la capital.

menos suggestiu, que fins ara havíam admirat sols en els objectes decorats pels artistes de aquell país, pren carn y vida, moviment y ánima sobre l' escenari. Lo que se 'ns antotjava pura fantasia de artistes capritxosos, es la realitat més complerta y una realitat hermosíssima.

Baix aquest aspecte no sabém compendre com no van experimentar la més agradable de las sorpresas tots els espectadors que omplían de gom á gom el Teatro de Novetats, tant més quan de l' art gráfich japonés n' es fill directe 'l modernisme, qu' en el ram decoratiu ha pres en tot lo mon una importancia tan extraordinaria.

Pero 'ls cómichs japonesos no son sols modelos de pintor, sino també artistas de teatro en tota l' extensió de la paraula.

No es comú veure á una actriu com la Sada Yacco que senti tan fundament y que matisi de una manera tan admirable totas las gradacions de la passió. En las diversas obras per ella executadas se 'ns va oferir com una artista extraordinaria. ¿A qué enumerarlas si en totas ellas realisa un treball assombrós de veritat y sentiment; si disposa de una inagotable prodigalitat de medis que li permet posar totas las sevas facultats al servey del personatge que interpreta; si 'ls viu y 'ls mor' ab tota la forsa de la més pasmosa de las identificacions? En una d' ellas, *Kosan y Kindoro*, que té un assumpto semblant al de *La dama de las camelias*, va alborotar al públich en massa. Els més disgustats, els més desdenyosos van

entregarse ab tot el cor. Ja no va haverhi ningú que dongués per mal empleadas las dotze pessetas de la butaca. Y no obstant, en aquesta obra no va fer més ni menos qu' en las altras... pero com l' acció de la mateixa estava més al alcans de totas las inteligencias, de aquí l' esclat unánim de l' admiració que 's convertí en la més estrepitosa y expontánea de las ovacions que ha tingut may un artista.

El Teatro Japonés ofereix además condicions especialíssimas y dignas d' estudi.

Las obras son curtas, sintéticas, purgadas de palla y boll, tot grá.

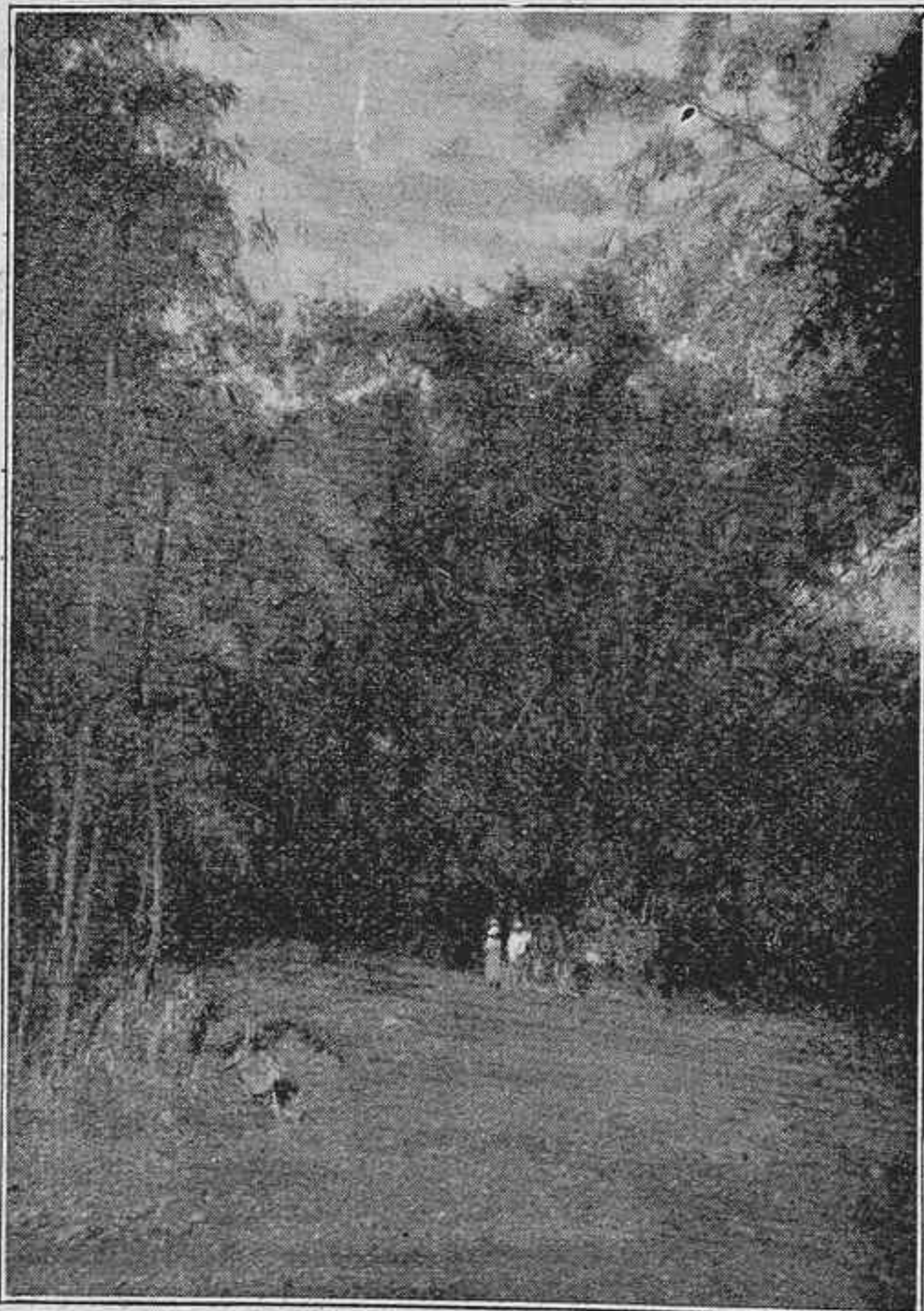
Els actes tenen escassament un quart d' hora de duració. Pocas paraulas y molta acció; las situacions culminants y res més.

Aixís en *Kosan y Kindoro*, que per semblarse com havém dit á *La dama de las camelias*, pot millor que las demás ser objecte de un exámen comparatiu, en són primer acte veyém l' escena del pare y 'l resignat sacrifici de la dama; en el segón la festa en que aquesta pretén olvidar las sevas penas y la lluyta dels dos rivals; en el tercer la mort de la protagonista, víctima de la miseria y l' abandono, després de haver sacrificat á son pobre fill, porque la dama de las camelias japonesa apareix realsada ab las emocions de la maternitat. Aquests tres actes, que fets sense intermedis apenas si durarían mitja hora, contenen tot el drama de Dumas ab una intensitat d' efecte escénich molt superior á la que ofereix el propi original.

LA MARTINICA

Barri extrém de la capital, habitat exclusivament per negres.

UN BOSCH DE BAMBÚS.

El colossal desenvolupament d'aquestes canyas dona idea de l'espléndida vegetació de la colònia.

Y exactament lo mateix s'observa en las obras japonesas puras. L'acció per l'acció; paraulas las menos possibles, y aquestas pronunciadas pels actors sense crits, ni extremituts, ni canturias, transparentantse l'accent de las mateixas en la mímica y en l'expressió del rostre dels artistes

Jo no sé si aquest teatro, tingut per primitiu, es en aquest concepte superior al nostre. Pero sempre 'ns pot servir pera ensenyarnos á prescindir algún tant de la retòrica empalagosa y de la fastidiosa xarrameca, qu' es la plaga de molts de nostres autors, y l'escoll de la major part dels nostres cómichs.

P. DEL O.

LA GELOSA

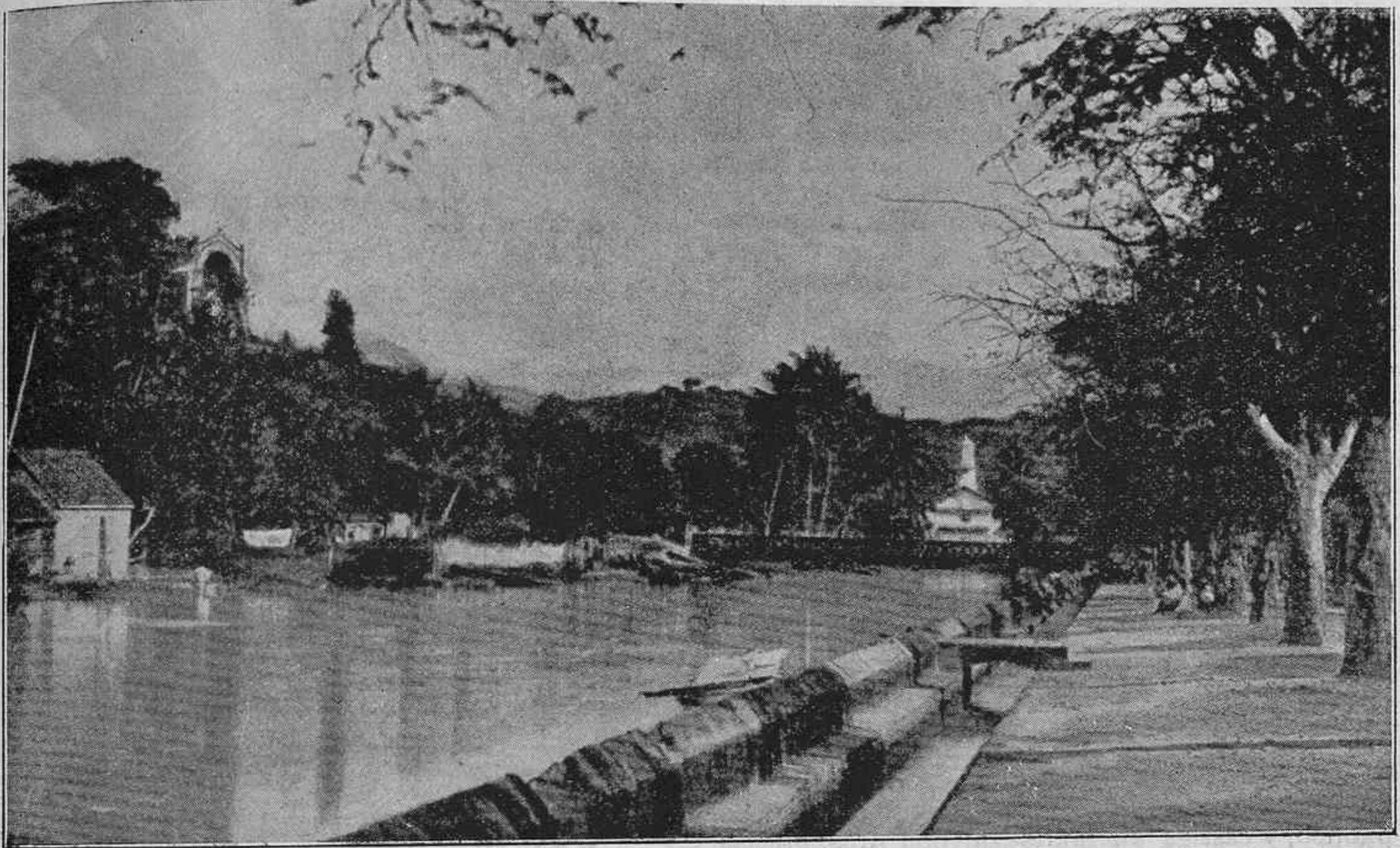
SONET

—No t'estimo,—va dir-me enfurismada,—
perque ets massa informal y poca solta.
No t'estimo perque de cop y volta
has pretengut l'amor de un'altra aymada.
Acabém, donchs, per fí, d'una vegada.
A no veure't may mes estich resolta...—
Ara vull dissuadirla y no m'escolta
d'aprop meu allunyantse sofocada.

Que'l que m'ha dit no es cert, no s'ho pot creure,
mes, no creyentho y tot, m'ayma ab deliri;
sempre per mí pregunta y no'm vol veure.
¡Que terrible deu ser el seu martiri!
Per aixó no es extrany que s'acalori!
y al dir que'm té aburrit sospiri y plori.

PERE LLAVERÍA Y ESTIVILL.

LA MARTINICA

RIU MADAME

Un dels setanta cinch rius que hi ha a l'isla. Aquest passa tocant a la capital, de la qual es un dels passeigs mes deliciosos.

PLASSA MAJOR DE FORT-DE-FRANCE

El senzill monument que 's veu a la esquerra, sota 'ls arbres, es l'estàtua de l'emperatriu Josefina, primera dona de Napoleón I, que havia nascut a la Martinica.

SAYNETE JUDICIAL

¡Quina llástima que l' Offenbach haja mort y en Suppé no sigui viu!

Assumpto tan hermós pera fer una opereta bufa com el que avuy els haurían proporcionat els tribunals italians, no ha sortit may de la fantasía de cap libretista.

¿Qué componen, posats al seu costat, els graciosos incidents de *Donna Juanita*, las endiabladas travessuras de *Bocaccio* y 'ls inefables epissodis de *La Gran Duquesa*?

En Musolino, el famós bandoler calabrés, está compareixent en l' actualitat devant del tribunal de Lucca en companyía dels seus consocis, y no poden vostés imaginar-se la broma y la gatzara que al peu del sant altar de la justícia está armant-se ab tan plausible motiu.

Acusat, tribunal, fiscal, defensors, públich... tot-hom ha tingut l' humorada de posarse á la mateixa altura. Alló, més que la sala ahont se veu el procés d' un home que porta especificats en la seva fulla de serveys unas quantas dotzenas de robos y no sé cuánts assassinats, sembla una pescatería.

El president del tribunal, especialment, resulta un bromista de primera forsa, com may l' hajan conegut al *Niu Guerrer* ni á la *Colla del arrós*. ¡Quín home! Cada dos per tres fa un xiste, se 'n deixa dir á l' alsada d' un campanar pels advocats y hasta pel públich, y castiga ab multas de nou liras, precisament de nou liras, tot lo que á n' ell li sembla digne de ser multat.

—No mogui tant el bras—diu á un testimoni que té 'l vici de gesticular molt.

—Es que sense bellugarlo no sé explicarme bé.

—Donchs cada vegada que l' alsi pagará nou liras.—

Y com el declarant, inadvertidament, al poch rato l' aixeca.

—¡Nou liras de multa!—

Un dels defensors de 'n Musolino diu algunas paraulas sense permís.

—¡Calli!—li crida 'l president.

—Pero...

—¡Nou liras de multa!—

En una de las darreras sessions, el públich, que per lo regular hi está ab bastant poca reverencia, va permetre's alborotar encare una mica més que de costum.

—Si no callan—digué 'l graciós magistrat—els faig anar á tots al carrer.

A pesar de l' amenassa, el barullo no parava.

—Els adverteixo—va afegir el president—que en aquests instants está plovent á bots y á barrals. De manera que si m' obligan á treure'ls d' aquí ¡calculin cóm se mullarán!—

Pero lo que traspassa 'ls límits de lo cómich son els diálechs, ó més ben dit el altercats que per qual-sevol motiu s' entaulan entre la presidencia y 'ls defensors de 'n Musolino.

Vejis una mostra.

Parla un dels advocats—perque hi ha que notar que 'l célebre saltejador ne té dos ó tres:

—Confessém que 'ls jutjes son uns imbécils.

Com es natural, al sentir semblant *indirecta*, el president s' enfada de debó.

—¡Fassi 'l favor de callar, senyor advocat!

—No 'm dona la gana.

—¡Nou liras de multa!

—¿Donchs, per qué fa observacions ociosas als testimonis?

LA PRIMAVERA DEL MON

Mireulo. 'S cubreix de grans,
la savia per tot li brota,
la crosta del cap li explota
¡y fins li surten volcans!

—¡Nou liras més!... ¿Que 's pensa potser que jo soch un beneyt?

—Sí, senyor.

—¡Altres nou liras!... Ah! Y queda processat.

—¡Me 'n rich jo dels seus processos!—

¿Han vist vostés may res més *solemne* ni més edificant?

Quan els testimonis son desfavorables al acusat, que per cert assisteix á la vista *cómodament* tancat dintre de una gabia de ferro, en Musolino pert la calma y 'ls amenassa á tots «ab menjarse'ls el fetje el día que 's veji lliure.»

Y si 'ls testimonis insisteixen, no falta algún dels defensors que hi pega cullerada y ab la major frescura diu al declarant:

—¡Calleu, embusterol!... Tan bona pessa sou vos com el president que us permet desembutxacar aquestas mentidas.—

Un carrabiner manifesta, sense inmutarse, que una vegada podía ab tota seguretat disparar sobre en Musolino, y no va ferho porque aquest es tot un caballer.

Una dona declara que l' acusat es un Tenorio que busca á totas las donas.

—¿Que us ha buscat á vos?—pregunta 'l president.

—¡Vaya!—

D' otras declaracions ne resulta que las autoritats, el poble, tota la gent de las montanyas de la Calabria están ab en Musolino.

—Lo qual s' explica perfectament—diu el protagonista, ab admirable modestia:—perque el bé que jo hi fet al meu país es incalculable. Si 'l meu poble té escola, me la deu á mí: jo l' he pagada.—

DITXOS NOUS

Per l' Ascensió, encendrás el braser al balcó.

FESTAS DE LA CORONACIÓ

Diversions públics.

Y 'l públich aplaudeix, xiula, riu, protesta, amenaça... D' ampollas al *redondel* per ara encare no n' hi ha tirat cap; pero pel camí que segueix no deurá tardar á ferho.

Com vostés veuhen, la bellesa del quadro excedeix á totas las ponderacions. Els que aquí devegadas se queixan de la poca serietat de la nostra justícia ¿no 's senten dolsament consolats al enterarse de las graciosas costums dels curials d' Italia? Y 'ls que no fa gayre temps tant s' alborotavan per que un jutje declaraya impertinents totas las preguntas, ¿qué pensarán al veure que allá 's peca tant pel extrém oposat que no 's declara impertinent casi res?

Tal vegada m' excedeixo, pero crech que sería ocasió de que 'ns reuníssim unas quantas personas de bons sentiments, y enviéssim, per suscripció, al tribunal, defensors y espectadors del procés Musolino, una *planxa* alegórica que digués aixó, ó algo pel estil:

Ai forti propugnatori de la «barril-la» giudiciale, la Spagna plaudente.

Per lo molt que 'ns fan quedar bé á nosaltres, me sembla que s' ho mereixen.

A. MARCH

SI 'T CASAS AB MI...

No ho duptis, si 't casas ab mí hermosa nena no hi haurá altra dona com tú tant ditxosa. ¡Alló será viure! Veurás com se gosa ab la passió intensa que 't faré sentí: tot amanyagantnos passarém el día, d' alegrarte sempre veurás la meva ansia, y amor vehementíssim y eterna constancia trobarás m' aymía, si 't casas ab mí.

No temis que manquin els luxos asiáticos

ni 'ls balls, ni 'ls teatros ab que t' envaneixes, posat á obsequiar-te, tú encar no 'm coneixes: ¿que vols, ricas joyas, vestits de satí, sumptuós mobiliari, un yath, una torre, caballs, carruatjes, minyonas, cambreras, cotxeros, lacayos, y dida, y ninyeras?... donchs tot podrás tindrho si 't casas ab mí.

Al estiu, si 't cansas d' está á Barcelona farém un viatge á Gracia, ó á Grecia; si 't convé pendre aigües de ferro ó magnesia, los millors balnearis podrás escullí: y si fins al cráter del mateix Vesubi vols pujar, ó als Alpes, ó bé á Vallvidrera, anirém hont vulguis, nineta encisera qu' ab tot me conformo si 't casas ab mí.

No sé perquè 't sembla qu' al serne ma esposa tindré de privarte de tanta opulencia: no ho pensis, tú ignoras ma condescendencia per tots los capritxos que 't puguin vení: á mí que m' importa per cars que resultin, teninte contenta, que 's gastis en bon hora, n' estás tant mimada... y á mes bona fora qu' anés per estalvis, si 't casas ab mí.

¿Qué dius? ¿Que ab qué conto per darte tants gustos? Aquesta pregunta, ningú la faría: tot l' or del rey Cresso per tú gastaría... Si no ho creus, probemho, tú 'm donas el sí y un cop siguis meva, que 'n vinguin de gastos puig mentres me portis de dot cent mil duros, tú veurás quan prompte jo surto d' apuros desde 'l mateix día que 't casis ab mí.

AMADEU DORIA

PALLA

Alegres y sempre ayrosos, han fet la seva solemne aparició els barrets d' aquest comestible. (Dich comestible, perque, com ningú ignora, hi ha

molts animals que troban en la palla el seu principal aliment).

Y han aparegut ab tanta oportunitat, que al mateix temps que 'ls estivals barrets lluhían per aquests carrers sas esbeltas formas, el termómetro baixava casi á zero y la neu coronava algunas de las nostras montanyas.

¿S' han de pendre aquestas fredas manifestacions *superiors* com una protesta de la naturalesa contra las impaciencias de certa gent?

Jo no ho sé, pero no ho trobaria gens extrany. Perque, dit siga ab tot el respecte degut á la llibertat individual, se 'm figura que acalorarse ja á primers de Maig, es pëndres'ho una mica massa á la valenta.

Però 'ls nostres elegants son aixís. Aquell sabi aforisme que aconsella no *quitarse el sayo hasta el cuarenta de Mayo*, per ells es lletra morta.

La novetat els encanta, y pera rendir culte á aquesta deesa seductora ho sacrifican tot. Salut, comoditat, lògica, ¿qué val tot aixó, davant del gustasso de poderse vestir d' una manera diferent que 'l resto dels mortals?

Per xó y únicament per xó 's veuhen avuy barrets de palla. Perque encare hi ha gent que té panallóns. Si efectivament fes calor ¿quín mérit tindria 'l vestirse d' estiu?

El donar al cos lo qu' es del cos, se deixa pel vulgo prosáych y rutinari. Jo—per exemple—que formo part d' aquest, no 'm poso roba prima fins que fa calor, ni 'm vesteixo d' hivern que 'l fret no m' ho ordeni.

D' aquí vé que l' humanitat ofereixi contrastos tan divertits com els que avuy estém presenciant.

¿Veuhem? Allá passa un ciutadá *cursei*, previsora-ment abrigat y ab l' americana ben cordada.—¿Quín temps més *perrol*—sembla qu' está dihent al seu nas, lleugerament pintat de la punta.

Y al darrera seu apareix un elegant, lluhint el graciós barret de palla y dirigint als transeunts una negligent mirada, que clarament se veu que vol dir:

—¿Quina xafogor!.. Si no m' arribo á posar aquest sombrero, com hi ha món, ¡m' ofego!

Lo que succeheix es que molts desconfiats, al contemplarlo, 's preguntan:

—¿Es de debó que s' ofega?

¡Fugin d' aquí!.. Si ab aquesta temperatura ja s' ofegues ¿qué faria á darrers de juliol? ¿Cóm els suportaria aquells trenta graus á la sombra ab que l' astre-rey ens obsequia al bo del estiu?

Nó: pels elegants de rassa, el fret y la calor no existeixen. Més que accidents de la naturalesa, son per ells aquestas alternatives pretextos que 'ls donan ocasió pera vestir-se aixís ó aixás.

Els mateixos que avuy rodan per aquí exhibint els primerenchs barrets de palla, sortiran á primers d' octubre cuberts de bufandas y de pells, ni més ni menos que si 'l polo Nort s' hagués traslladat al Pla de la Boqueria.

Al hivern se migran y desesperan perque no vé l' estiu. Al estiu cridan y 's recargolan perque no vé l' hivern.

La qüestió es rumbejar la capa avans de Tots Sants y poder tenir el gust de calarse el sombrero de palla quan el maig tot just comensa.

Y fins á cert punt, no hi ha per qué molestarlos. Si aixó 'ls complau y 'ls porta un raig de felicitat, ¿ab quín dret els criticarém?

Mal, no 'n fan cap. Y á tot estirar, se 'l fan á n' ells mateixos.

L' altre vespre passava á prop meu un d' aquestos tipos extremats, lluhint el més hermós barretet de palla que s' ha vist al món.

Per més que 'l *dandy* feya forsas de flaqueza pera aguantarse, 's veyá desseguida que 'l pobre xicot se pelava de fret.

De prompte observo que s' atura, s' inclina y... ¡etxém! fa un estornut.

—¡D' aixó 'n dich caràcters!—vaig pensar jo.—Aquí teniu un jove que indubtablement pateix; pero á lo menos pateix ab elegancia.

MATÍAS BONAFÉ

BONDAT HUMANA

Un senyor per l' acera caminava:
de sopte, veig que cau.

Y la causa sigué una grossa pedra
que 'l feu entrebancar.

L' home, s' alsá, y ab veu plena de rabia,
exclamá, trayent foch:

—Aixís se reventés el boig, l' estúpít
que aquí ha posat el roch...

Però treure'l no vull d' eix mateix puesto:
si jo m' hi he entrebancat,

qu' un altre, donchs, també, s' hi clavi d' oros.
Y... ¡visca la bondat!

ANDRESITO

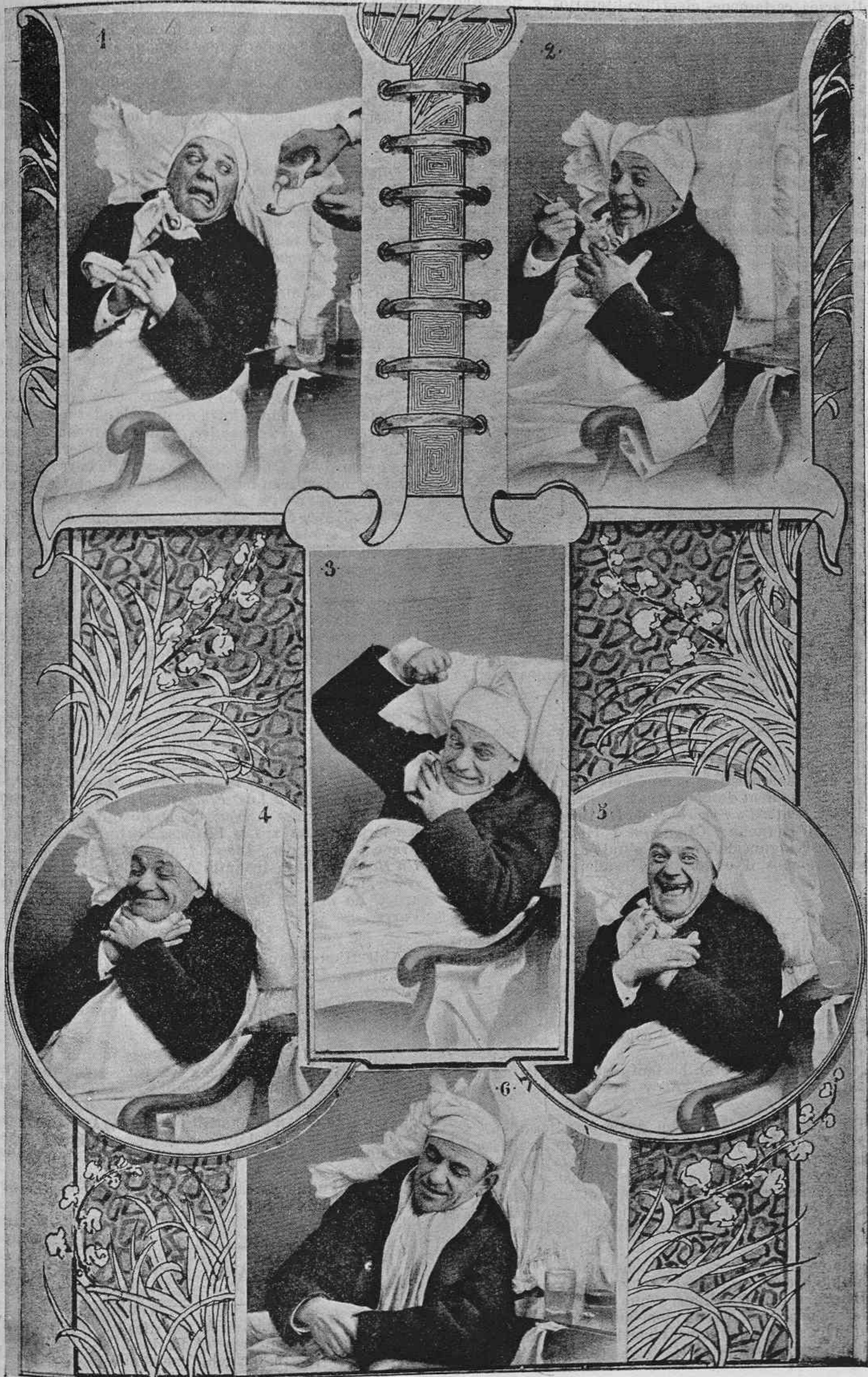
LLIBRES

LEGISLACIÓN DEL TRABAJO.—TRABAJO DE MUJERES Y NIÑOS POR ENRIQUE MHARTIN Y GUIX.—Forma el según tomet de la *Colección económica de leyes españolas*, útil biblioteca que ve á posar en mans de tothom las disposicions legals vigents mes aplicables á diversos cassos de la vida práctica. La legislació del treball dictada de fresch té avuy un gran interés, aixís pels fabricants, empresaris y patrons en general, com per las numerosas classes obreras. Comprén la reglamentació del treball de donas; la organizació de las Juntas locals y provinciales; la sanció penal en cas de incumpliment de las disposicions dictadas; las lleys de protecció als noys y las que fan referencia als actors, artistas toreros, etc., etc., tot aixó perfectament concordat y anotat, de manera que pugan ser resolts fácilmente tots els cassos que 's presentin y 'ls duptes que s' ofereixin.

EL BAILE POR CARLOS OSSORIO Y GALLARDO.—Forma un elegant volum, en el qual el Sr. Ossorio fa l' apologia y la historia del ball, y conté algunas dansas españolas degudas á diversos compositors y precedidas cada una de una pintoresca descripció, constituhint una especie de album molt vistós. Las dansas son las següents: *Mínúé*, música de 'n Borrás del Palau; *Sevillanas*, de 'n Mariano Liñán; *Zortzico*, de 'n Frederich Alfonso; *Cotillon-Vals brillant*, de 'n Costa Nogueras; *Habanera*, de 'n Celestí Sadurní; *Vals*, d' Albert Cotó; *Sardana*, d' Eusebi Guiteras; *Pas á quatre*, de 'n Lleó Yáñez y finalmente *La Jota aragonesa*.

SEIS DIÁLOGOS.—*Anverso de recién casado* por CARLOS M. SOLDEVILA.—La novela admet todas las formas, per mes que la mes generalizada y la que 's presta millor al desarrollo de una acció sigui la narrativa, en la qual l' autor disfruta de una llibertat mes amplia pera pintar y donar vida als personatjes, colocantlos dintre del ambient en que 's mouhen, y que ve á formar com el fondo del quadro. Aixó, no obstant, hi ha autors que sacrifican aquesta omnímoda llibertat de pintar, descriure y dialogar á son arbitre, cenyintse á una determinada manera, com si imposantse una especie de peu forsat volguessin donar majors mostrats del seu ingeni. Aixís ho ha efectuat el Sr. Soldevila, adoptant forma dialogada. En los diálechs desarrolla tota una novela femenina. L' assumpto es molt discret y correspón de plé á la forma confidencial en que ab molt bon instinct ha buydat el seu pensament, ab ploma tan galana com correcta.

LA PINDOLA

1. ¡Ja 'm tornéu á venir ab aquesta porqueriota?—2. Veyám...—3. ¡Encallada!... ¡Malehida siga!—4. ¡Arri, avall!
—5. ¡Ah!... ¡Ja ha passat!—6. ¡Quin alivi hi troba ara un hom!...

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Horas placenteras.—Colección de trabajos premiados en diversos certámenes científico-literarios y pedagógicos, originales de D. Juan Barbero Tous, profesor normal y maestro por oposición de una de las escuelas públicas de Molins de Rey.—Comprén alguns traballets molt recomenables.

∴ *La eterna comedia reformada* por Ausias Tomás Pelló.—Es un treball encaminat á la reforma política y social, que al igual que molts altres, no hi hauria necessitat d' escriure'ls, si tothom sigués bó y perfecte.

∴ *Un condemnat á mort!*—«Comedia en un acte, inspirada en un articlet de *Saint Juirs* original de A. Ferrer y Codina».—Transcribim textualment aquesta indicació embrollada, puig, sens dupte, per falta de una coma, l' articlet de *Saint Juirs* sembla original del Sr. Ferrer, cosa una mica extranya sent *Saint Juirs* y 'l Sr. Ferrer dos distintes personas. Y sent aixís sobra la qualificació de original.

L' obra no ho es; pero ho es l' autor: no original; originalíssim. Y váyase lo uno por lo otro.

RATA SABIA

PRINCIPAL

Formará un bon recort de las representacions de *La Bohème*, l' aparició del tenor catalá Sr. Maristany que posseheix una veu agradable y ben timbrada, y sab dir y moure's com un verdader artista molt familiarisat ab l' escena.

Per mes que ja s' haja acabat en el vell teatro la curta temporada lírica, consigném aquesta nota simpática, en obsequi á la justicia, y ho fem ab tant mes gust, en quan recau en elogi de un artista de la terra.

Per demá dissapte está anunciát el debut de una nova companyia de declamació francesa, que ofereix l' alicient de posar en escena algunas de las obras, que actualment cridan mes l' atenció en els teatros de París, y aquí completament desconegudas. Entre ellas s' hi contan las següents: *La robe rouge* de De Brieux; *Les Tenailles* de Paul Herneux y *Chatherine* d' Henry Lavedan.

Y además alguns dels mes celebrats *vaudevilles*.

Están, donchs, d' enhorabona 'ls aficionats á las novetats escénicas.

ROMEA

Sol Ixent.—Es obra d' un autor jove. Ben clar ho denota la seva construcció y la valentia dels pensaments que tot sovint s' hi destacan. L' assumpto no té res de nou y es tan curta l' acció que valia la pena de desenvoluparla en menos temps; no obstant, el senyor Pous y Pagés ha sapigut donar interés especial á lo que *parlan* els personatjes, valentse de una sobrietat de llenguatge y de una justesa de diálech que 'l colocan á l' altura de las millors esperansas del teatro

Els actors, en general, bastant insegurs, distingintse, per xo, 'ls Srs. Soler y Borrás y la Sra. Delhom.

Dilluns s' efectuá 'l benefici de la estudiosa dama jove D.ª Carme Jarque. Ocasíó va tenir de lluhir sas facultats d' artista en *Llibertat* y en *Gent de platja*, quins papers de protagonista interpreta ab gust y sentiment, sense ridícula declamatoria y sobre tot ab ganas de fer art. Ben clar li demostrá 'l públich sas simpatías, premiantli sa voluntariosa tasca ab forts aplaudiments.

TÍVOLI

Cap novetat que mereixi ser consignada.

Com no prenguem per tal la funció que á benefici del Sr. Bauzá, se doná dilluns, y que atragué al teatro una numerosa concurrencia, evidenciantse las grans simpatías que ha sabut guanyarse 'l beneficiat, ab la seva laboriositat incansable.

NOVEDATS

Lo que podríam dir respecte á la companyia japonesa queda consignat en la secció de *Crónica*.

La despedida sigué entussiasta. Mes de dotze vegadas hagué d' alsarse 'l teló, y en la cara de nina de la Sada Yacco s' hi reflectava la mes ingénua alegría.

—Que hable!... ¡Que hable!...—cridavan molts entusiastas, seguint la nova costum establerta á Barcelona. Pero la Sada Yacco 's limitava á fer cortesías... Naturalment: per saber lo que volfan, haurían hagut de demanarli en japonés.

Dimars, gran concert de la *Filarmonica*, dirigit per en Weingartner.

El teatro plé y brillant, per alló de «qui sembla cull.» En Weingartner l' altra vegada qu' estigué entre nosaltres sembrá á mans plenas las llevors de l' admiració, las quals han germinat y tret florida.

No crech que hi hagi avuy un altre director que l' iguali en la admirable qualitat de ferse seva á la orquesta, y obligarla á seguirlo, com si 's tractés de un sol instrument y ell tingués l' encárrech de tocarlo.

Composta la que dirigí d' elements heterogenis, li bastaren pochs ensaigs, pera fónndrela al calor del seu geni de director.

Y tocá una overtura de *Freischütz*, com no es possible sentir-la més brillant, dintre de una claretat pasmosa. Y una overtura del *Tannhäuser* admirablement matisada. Y una overtura del *Benvenuto Cellini* de Berlioz fentne una preciositat. Y uns *Camps Elisseos* de la seva composició de marcat gust modern, que li valgueren extraordinaris aplausos.

Vingué, per ff, 'l plat més sustanciós del exquisit *menú*, qu' era la séptima sinfonía de Beethoven. Es impossible descriure com vá interpretar-la: ab un domini de la partitura, ab una nitides, ab una riquesa de matisos, que despertaren una admiració constant barrejada de una fruició incomparable.

El públich esclatant d' entusiasme al final de tots els temps, li feu repetir l' *alegretto*, y al ff del concert li tributá una de aquellas grans ovacions que revelan dos distintes sentiments: el gust inmens de haverlo sentit dirigir, y la recansa dolorosa de que tant aviat ens deixi.

La companyia del *Teatro de la Comedia* inaugurarà las sevas funcions el dimecres 28 del actual.

Entre las produccions novas que anuncia, s' hi contan las següents: *La gobernadora* y *Amor de amar*, de D. Jacinto Benavente; *Las Flores*, dels germans Alvarez Quintero; *Tortosa y Soler*, de D. Joaquím Abati y don Frederich Reparaz; *Las Virgenes locas*, dels Srs. Llana y Francos Rodríguez; *Libertad*, de 'n Santiago Rusiñol; *Un Hospital*, de 'n Joaquím Abati; *La huelga de los herreros*, monólech de 'n Coppée, traduhit per en Catari-neu y *La hija de Jefté*, arreglo del Sr. Jurado de la Parra.

CATALUNYA

Ahir dijous hagué d' estrenarse l' obra *Las Caramellas*, lletra de 'n Sinesi Delgado y música del mestre Morera.

La senmana próxima veurém quin present han arreglat els camillaires en el cistelló.

GRANVIA

La companyia valenciana vá estrenar dilluns una pessa en un acte, lletra del actor Sr. Angeles y música del mestre Bellver, titulada: *Cambiar d' estat*.

De originalitat algun tan duptosa, está molt carregada de pimentó... y aixó sí qu' es indígena, porque ja se sab que aquí 'ls paladars forts abundan mes que 'ls delicats.

En quant á la música, sense oferir gran cosa de particular, cupleix el seu objecte.

N. N. N.

UN CAS CURIÓS

Endemés, sí; fa tres días
(y qui diu tres vol dir dos,
ó quatre, ó cinch, ó xeixanta,

NOTA LOCAL

¡Ja era neta de bugada!
¿Eh, que 'l cas es curiós?

JEPH DE JESPUS

ESQUELLOTS

¡Quíns capritxos té devegadas Mamá Naturalesa!

Enviat ens havia ja la Primavera, vestida de gassa, coronada de flors. Caminant envers el palau del Estiu, las flors ja s' havian tornat fruyts; llustrosas cireras, perfumadas maduixas, albercochs matisats, quan tot d' una l' Avi Hivern á qui ja donavam per mort y enterrat, s' alsa y sacudint el seu sudari ompla de neu las montanyas, y ab la veu xiuladora de la tramontana, crida: — Bufeul Bufeul

Una gran nevada á mitjans de maig.. Mamá Naturalesa deu haver-se tornat boja.

Si es aixís ¡al manicomi!

Traballar per un amich es propi de sérs honrats; pero ¿per un enemich?... ¡Ja me 'ls darás tots plegats!

(ó deu mil, ó vint milions) qu' una dona de sa casa, (diguemli la Encarnación, ó Paula ó Tuyas ó Laya que 'l nom ne fait pas la chose)

Departint sobre 'ls japonesos, que ab tot y haver-se europeisat, conservan un art tan original y genuí, —Cal no fiarse'n—deya un catalanista—aquest art corra perill de desapareixer, si 'ls japonesos no

va sortir de casa seva ab un cove gran al coll. (Que fós cove lo que duya no ho sé del cert; no 'n responch. Podía ésse una panera, un cistell ó un farcell gros.)

GENT FORASTERA

Lleugera com una dayna va aná cap al rentador y patim, patam, ab quatre (lo de quatre es un dir) cops de picadó, una fregada y tres barras de sabó, va deixar com una plata (y qui diu plata diu or) tota la roba que duya á dintre del farcell gros y qu' era, poch mes ó menos (salvo error ú omisión) vuyt camisas, tres enaguas, dos calsetets, déu llansols, onze tallas, una bánova, vintiquatre mocadors, catorze sobre-cotillas, cinch estrenya-caps, nou colls, dotze fundas de cadira y una funda de silló (pro la del sofá no hi era porque no 'n tenfan), nou coixineras, sis cortinas, tres devantals ab fistó, dos dotzenas d' estoballas y vintitres toballons, trenta dos parells de mitjas (l' un parell no hi era tot) y, per fi, catorze venas y cent tretze pedassots. (Dels pedassos no 'm recorda si eran cent tretze ó cent nou.) Donchs, vet'aquí que la Paula (ó la Tuyas ó qui fós) després de estendre la roba tres ó quatre horas al sol la plegá, la portá á casa, la perfumá ab barballó y la desá al guardarroba que, ja us dich, que feya goig.

procuran imitarnos á nosaltres. ¿No hi ha al Japó cap Manresa ahont puguin reunir-se pera votar unas bonas bases?

El revister del Diluvio, en traje de ceremonia

Y á propósit de l' europeisació de aquell antich imperi. La revolució radical, destruint el feudalisme y establint un govern constitucional per l' istil dels d' Europa, va efectuar-se al any 69, un any després de la nostra.

Y cosa rara: qui impulsá aqueixa revolució lliberal y antitradicionalista sigué principalment el clero.

Decididament, s' ha de confessar que de fer revolucions y de moltas altres cosas, ne saben més els japonesos que nosaltres.

El director de *La Nació catalana*, Sr. Riera, ha sigut prés y posat á disposició del tribunal militar, per la publicació de un article que vejà la llum en aquell periódich.

Sentím de totas veras aquest contratemps, que de fixo s' hauria evitat si no estiguesin suspesas las garantías constitucionals.

En uns temps aixís, els pobres periodistas estém sempre exposats á treure'ns els ulls ab la ploma.

La *Perdiu* donava per certa la presó del Sr. Folch y Capdevila, per haver llegit un treball en l'Ateneo en l'acte de la inauguració de l'exposició organitzada per la societat *Art y Patria*.

Pero la mateixa *Perdiu* l'endemà va desmentir la noticia. Y en veritat que 'l treball del Sr. Folch no tenia res de comprometedor.

Lo pecaminós y fins criminal es en tot cas, la major part de las obras exposadas. Pocas vegades s'ha vist una colecció tan gran de bunyols y neulas. La majoria dels socis del Ateneo s'abstenen de passar pel saló de sessions per no agafar mal de ventre.

Estém amenassats de quedar-nos sense menjar carn si 'ls abasteixedors realisan las sevas amenassas, dat cas que l'Ajuntament s'empenyi en cumplir ab tot rigor la real ordre de la direcció de Sanitat respecte á la glossopeda.

Y á fé que no sé si valdrá més dejunar que alimentarse de carn glossopedada, com es la major part de la que 's posa á la venta á Barcelona.

Un abasteixedor deya:

—No hi ha que mirar tan prim; la glossopeda es inofensiva per l'home. La glossopeda única-ment ataca als animals de banyas.

A lo qual va replicarli un consumidor:

—Y donchs als infelissos marits á qui 'ls enganya la dona, ¿vol dir que no 'ls hi pot fer mal la glossopeda?

Acaba de morir á París, á una edat avansada, el popular autor de novelas de folletí Xavier de Montepin.

Poch té que agrahirli la literatura, y menos encare l'art. En Xavier de Montepin produhia las sevas obras com un industrial qualsevol que conta ab una numerosa clientela. Escribia á gust del consumidor y valentse sempre dels mateixos clicés. Sent aixís hauria pogut dir ab en Lope de Vega:

«Necio es el vulgo, y pues lo paga, es justo hablarle en necio para darle gusto.»

Y tant fidel li fou sempre la massa dels seus lectors, que ab els seus llibres lográ acumular una fortuna inmensa, y fer una vida de potentat.

En Xavier de Montepin era coleccionista... ¿de qué dirian?

De *menús* de banquet.

Vels'hi aquí un capritxo que no 's podrá dir que sigui del tot estéril. La contemplació de un bon *menú*, fa sempre l'efecte de un aperitiu. Es com la absentia lliure dels trastorns que á la llarga produheix aquesta beguda.

En las novelas de folletí solen llegirs'hi párrafos espatarrants. S'escriuen per inadvertencia, pero resultan extraordinariament graciosos.

ESPERANT LAS SOBRAS

—¡Recristina, qué tardan!
—¿Que no veus que avuy es día de gala y deuen volguer donarnos *mis-tech* y pa de pessich?

Aquí 'n va un extret de una novela de 'n Montepin: el transcrich en castellá porque fa més tropa:

«Al enterarse del atentado odioso de que su joven sobrina acababa de ser víctima, el general se sintió aterrado. Era un hermoso anciano que contaba entonces setenta años: pues bien, en una hora pareció haber doblado su edad.»

Días enrera 's reunía en Junta general la Societat Económica de Amichs del País, desentenentse de la invitació del arcalde de Tarrassa pera assistir á las festas que 'n aquella ciutat van celebrarse ab motiu de la visita del Ministre de Instrucción pública, y colocació de la primera pedra á una Escola de Arts y Oficis.

Pretext de la negativa de l'Económica: que no tenía fondos.

Y á pesar de tot, en la mateixa Junta acordava invertir 15 mil pessetas en la compra de paper de renda.

Creyém que la Económica, ab la renda de aqueixas 15 mil pessetas creará un premi especial, que podrá adjudicarse anualment entre 'ls de la virtud, á manera de contrast.

Un premi al vici.

Que podrá ser otorgat al que haja dit durant l'any la mentida més grossa.

La catástrofe de la Martinica es de aquellas que omplan de dol al mon enter.

Per tal motiu publiquem en el present número algunas vistas de aquella isla infortunada, víctima

J. Folch y Capdevila

de uns horrors, que superan de molt als de las antigues ciutats de Pompeya y Herculanium.

Divendres de la senmana passada doná en l'Ateneo una interessant vetllada pianística, la senyoreta D.ª Carlota Campins, deixeble aventatjada del mestre Vidiella.

La qual tocá totas las pessas que constituían l'escullit programa ab notable claretat, bona expressió y un gust exquisit.

Rebi la novella concertista la nostra sincera enhorabona, de la qual podrá donarne la meytat al seu digne professor que tan bé ha sapigut dirigir las notables qualitats que l'adornan.

Els de Madrit prou han preparat l'engranall de las festas de la jura: las empresas dels carrils prou han fet grans rebaixas en els preus de passatje, 'ls quals han comensat á regir ja fa alguns días... pero lo qu' es els cents mil forasters qu' esperavan reunir, segons tots els síntomas, se 'ls haurán de pintar.

Bé prou que ho sab tothom: lo qu' en aquests cassos s' estalvia de carril, se gasta en excés per l' hospedatje y la satisfacció de altrás moltas necessitats. Tot s' encareix, y no hi ha medi d' eludir l' explotació.

Además, avuy com avuy el poble espanyol no está per festas.

Ab lo qual dona probas de cordura, y 's fa digne de que se 'l declari també major d' edat.

Entre criadas:

—¿Qué tal Layeta: estás contenta en la casa nova que serveixes?

—Contentíssima. Figúra't que la senyoreta es més lletja que un pecat.

—¿Y per aixó estás contenta?

—Sí, porque molts cops quan surt vol que l'acompanyi, y jo al costat d' ella, semblo cent vegadas més guapa.

SOLUCIONS

À LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—No-ta-rí.
- 2.ª ID. 2.ª—Pe-pi-ta.
- 3.ª ANAGRAMA.—Orfa—Fora.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—Mestre Olaguer.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Escultor.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—Com mes lletras tens, per mes persona passas.

TRENCA-CAPS

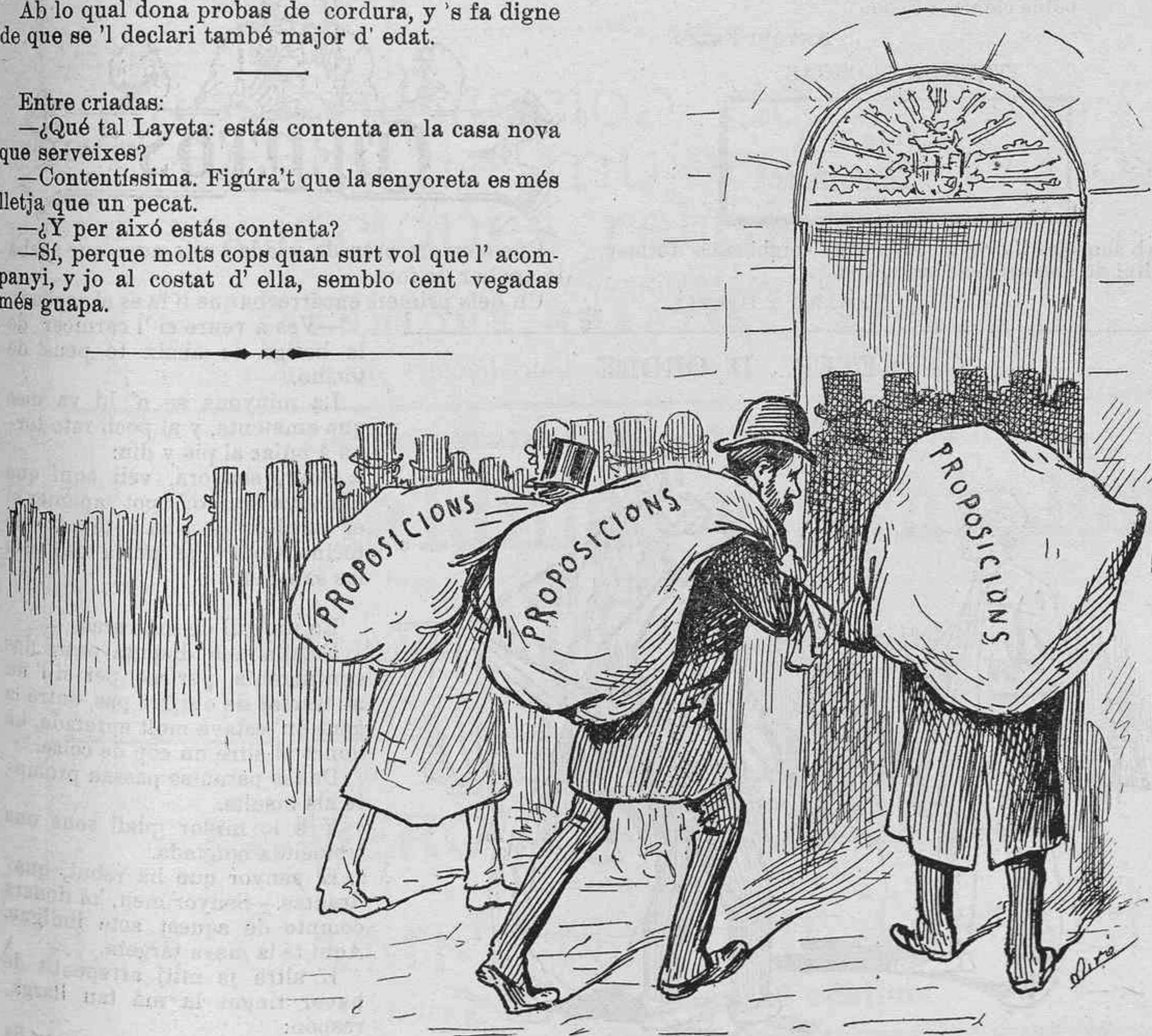
XARADAS

I

A.....

Varen dirme l' altre día
qu' havías tres escampat
que sería despreciat
sempre per ton cor, María.
Es dos-hu que no 'm sab greu
puig que de cinch-sexta-quart
soch jo que no 'n vol cap part

A LA CASA GRAN

Proposicions á cabassos,
proposicions á trompóns;

mes d' aquí 'ls edils no passan:
tot se 'n va en proposicions!

ni *quint* res que *'siga* teu.
Y donchs la enveja *'t quart-sis*
y neguiteja ton *dos*,
aixó per mí es molt honrós
y *'m* fa molt y molt felís.
Per quatre *quatre-segona*
que van avuy *hu* rondarte
ja *'t* creus ser la *prima-quarta*
y aixó *hu* mí, poch se me *'n* dona.
Fingir poch te *dugas-sext*
fent veure que *'m* desprecias,
que n' hi ha moltes de Marías
que *'s* valen d' aquest pretext.
¿Mes qui son aquells galans
que moren per ta bellesa?
¡Si al *fi*, per una pajesa
ningú s' embruta las mans!

Quint-quart será un altre día,
pro com *hu* hom que *dos-girada*
quedarás desenganyada
dins la teva *tot* teoría.
Puig sent jo qui *t'* abandona,
encar que sent algo neci
sé veure que *'l* teu despreci
es enveja... y se *'t* perdona.

SAMUEL GRAN É IRURUETA

II

Consonant es la *primera*,
la *segona* es animal,
y un adorno la *tercera*:
poble catalá *'l Total*.

ANTONI FELIU

TRENCA-CLOSCAS

D.ª MARÍA ROS
DE POLLET

Ab aquestas lletras degudament combinadas formar
el títul de una sarsuela castellana.

TAMARIT Y URGELL

CARRETER... D' ORDRE

— ¡Carát!... ¿El Brillante guarnit?... ¿Que tornan á ser els Tres toms?
— ¡Hombra!... Vull que també salebri una mica la festa.

MUDANSA

L' honra *t'* han volgut tacar
ab la calumnia infamanta:
bon *tot* en son *tot* hi queda
de sa baba repugnanta.

J. COSTA POMÉS

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Nom d' home.
1 3 5 6 7 4 2.—En los batejos s'en fá.
4 5 3 7 3 5.—Ofici.
6 5 3 2 4.—Color.
1 3 2 8.—Sinonim de valent.
6 2 6.—Ho diuhen las criaturas.
3 7.—Nota musical.
6.—Xifra romana.

MANOLO FIDEÑAS

GEROGLÍFICH

PERM
YO AGU YO
ESCARLATINA
AGA

JOSEPH GORINA ROCA

Una senyora pren de criada á una noya que acaba
de arribar de fora.

Un dels primers encárrechs que li fa es el següent:

—Ves á veure si *'l* carnicer de
la botiga de abaix té peus de
tocino.

La minyona se n' hi va mes
que amatenta, y al poch rato tor-
na á pujar al pis y diu:

—Ay, senyora, veli aquí que
ara com ara no *'s* pot sapiguer si
el carnicer de abaix te peus de
tocino. Com que porta calçadas
las sabatas.

En un ball de máscaras.

Estalla una disputa entre dos
concurrents, per res, per si *'l* un
al tractar de obrirse pas, entre la
gent qu' estava molt apretada, ha
donat al altre un cop de colze.

De las paraulas passen promp-
te als insults.

Y á lo millor ¡plaf! sona una
tremenda bofetada.

El senyor que ha rebut, qua-
drantse:—Senyor meu, *'m* donará
compte de aquest acte indigne.
Aquí té la meva targeta.

L' altre ja mitj arrepentit de
haver tingut la má tan llarga,
respón:

—Dispensi si *'no* li entrego *la*
meva.

—Per quin motiu?

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Benito Pérez Galdós

ALMA Y VIDA

Precio 2 pesetas

LAS AVENTURAS DE NONO

POR **JUAN GRAVE**

Traducción de ANSELMO LORENZO

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50

MÁXIMO GORKI

CAIN Y ARTEMIO

Ptas. 1

COLECCIÓN ECONÓMICA DE LEYES ESPAÑOLAS

Van publicadas

Reglamentación de teatros
Trabajo de mujeres y niños
Asociaciones religiosas

ANOTADAS Y CONCORDADAS POR

ENRIQUE MHARTIN Y GUIX

Precio de cada tomo, encuadernado, 1 peseta.

La senmana que vé **SORTIRÁ**

Entre faldillas y pantalóns

PER **C. GUMÁ**

Ab dibuixos de R. Miró * Preu 2 ralets

Els pedidos de nostres corresponsals se servirán per rigurós torn.

Demá dissapte

NÚMERO EXTRAORDINARI

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

8 planas de ilustració y text, 10 céntims

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

—Perque hi vingut al ball de rigurós *incògnit*.

Se mor' un home que tenia fama de generós, y un seu amich que á cada punt li enmatlevava diners, no pot contenir las llágrimas.

—¿L' estimaria molt?—fa una persona coneguda del difunt.

Y l' altre sanglotant:—¡Oh! Sí—respón.—La veri-

tat es que s' ho mereixia... ¡Si vosté sapigués tot lo que li dechl...

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

¡A MADRIT!... TRENS BARATOS

AL SORTIR DE BARCELONA

S' hi va estret, pero ¡qué diable!
Pel que costa ¡Deu n' hi dó!

AL ARRIBAR A MADRIT

Després del *Spoliarium*,
¿s' ha vist res mes trist que aixó?